

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Інвестування»

обов'язкова

Освітньо-професійна

програма:

Спеціальність:

Галузь знань:

Рівень вищої освіти:

Факультет:

Мова навчання:

Розробник:

Профайл викладача:

Контактний тел.:

E-mail:

Сторінка курсу в Moodle:

Консультації:

Фінанси, банківська справа та страхування

072 Фінанси, банківська справа та страхування

07 «Управління та адміністрування»

перший (бакалаврський)

економічний

українська

Сайчук Н.В., доцент кафедри фінансів і кредиту,

к.е.н., доцент

<http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/sainchuk-nataliya-valerivivna>

+380506663608

n.sainchuk@chnu.edu.ua

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=2577>

он-лайн консультації - згідно з графіком

очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Інвестування» належить до циклу обов'язкових освітніх компонент циклу професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Навчальна дисципліна «Інвестування» дозволяє набуту здобувачам знання та уміння щодо механізму здійснення інвестиційного процесу. Дисципліна спрямована на вивчення закономірностей і механізму реалізації інвестиційних відносин держави, підприємств і фізичних осіб; на формування вмінь визначати заходи з використання інвестицій як одного з дійових важелів економічної політики держави з урахуванням особливостей діяльності, можливостей і обмежень в процесі оцінювання та прогнозування стану і напрямків розвитку.

2. Мета навчальної дисципліни - формування знань та умінь щодо сутності механізму функціонування інвестиційного процесу, поглиблення теоретичних знань і практичних вмінь у галузі ефективного вкладення грошових коштів у різні об'єкти інвестування, формування теоретичної та методологічної бази, необхідної для вільного володіння практикою використання інвестиційних інструментів, вироблення вміння оцінювати й аналізувати інвестиційну політику, що реалізується в країні, оцінювати інвестиційні портфелі та інвестиційні проекти.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Інвестування» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти в першому семестрі четвертого року навчання. Дисципліни, обов'язкові для вивчення здобувачем вищої освіти до початку роботи над курсом «Інвестування» - це «Фінанси», «Фінансовий ринок», «Фінанси підприємств», «Банківська система», «Міжнародна економіка», «Фінанси домогосподарств». Вивчення дисципліни «Інвестування» є основою для засвоєння обов'язкової дисципліни «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», а також підґрунтям для проходження виробничої практики і підготовки кваліфікаційної роботи.

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та галузі знань 07 Управління і адміністрування вивчення дисципліни «Інвестування» сприяє формуванню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності в галузі фінансів, банківської справи та страхування або в процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

Загальні та фахові компетентності:

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

Програмні результати навчання:

- ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.
- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових і національних фінансових систем та їх структури.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
- ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань і змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.
- ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1 Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	IV	7	4	120	30	30			60		екзамен
Заочна	IV	7	4	120	6	10			104		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Методологія інвестування											
Тема 1. Методологічні основи інвестування Мета: розглянути економічну сутність інвестицій	12	3	3			6	11,5	0,5	1			10
Тема 2. Реальні інвестиції, їх економічний зміст Мета: визначити сутність реальних інвестицій та розглянути їх структуру	12	3	3			6	13	1	1			11
Тема 3. Фінансові інвестиції та оцінка їх ефективності Мета: визначити сутність фінансових інвестицій та з'ясувати загальну методику визначення та оцінки інвестиційних властивостей цінних паперів.	12	3	3			6	13	1	1			11
Тема 4. Інноваційна та інтелектуальна форми інвестицій Мета: визначити сутність інноваційної форми інвестицій та її зв'язок з реальним інвестуванням; розкрити особливості форм здійснення інтелектуальних інвестицій	12	3	3			6	11,5	0,5	1			10
Разом за ЗМ1	48	12	12			24	49	3	4			42
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Інвестиційна діяльність											
Тема 5. Інвестиційна діяльність в ринкових умовах Мета: розкрити сутність інвестиційної діяльності та складові інвестиційного процесу	12	3	3			6	12,5	0,5	1			11
Тема 6. Суб'єкти інвестиційної діяльності Мета: окреслити основних суб'єктів інвестиційної діяльності, специфіку діяльності та функції, які суб'єкти інвестиційної діяльності виконують при забезпеченні ефективності	12	3	3			6	11,5	0,5	1			10

інвестиційного процесу4 розкрити необхідність та роль держави в забезпеченні ефективності інвестиційного процесу в сучасних умовах												
Тема 7. Інвестиційні ресурси в інвестиційній діяльності Мета: розглянути сутність інвестиційних ресурсів та визначити особливості використання основних форм, методів та способів фінансового забезпечення інвестицій.	12	3	3			6	11,5	0,5	1			10
Тема 8. Інвестиційний ринок, стратегія його формування Мета: вивчити та проаналізувати механізм функціонування інвестиційного ринку.	12	3	3			6	11,5	0,5	1			10
Тема 9. Інвестиційний проект та оцінка його ефективності Мета: проект та оцінка його ефективності Мета: з'ясувати сутність інвестиційного проекту та розглянути методи оцінки ефективності інвестиційних проектів	12	3	3			6	12,5	0,5	1			11
Тема 10. Іноземні інвестиції в економіку України Мета: з'ясувати особливості механізму залучення іноземних інвестицій в економіку країни	12	3	3			6	12,5	0,5	1			10
Разом за ЗМ 2	72	18	18			36	71	3	6			62
Усього годин	120	30	30			60	120	6	10			104

5.3. Самостійна робота здобувача

Самостійна робота здобувачів з дисципліни Інвестування направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій.

п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Методологічні основи інвестування. 1. Еволюційні погляди на сутність та природу інвестицій. 2. Загальна характеристика зародження теорії інвестицій у різних	6	10

	економічних течіях.		
2	Тема: Реальні інвестиції, їх економічний зміст. 1. Сутність та класифікація реальних інвестицій. 2. Структура реальних інвестицій 3. Характеристика та особливості реалізації реального інвестування. 4. Методи оцінки доцільності реальних інвестицій	6	11
3	Тема: Фінансові інвестиції та оцінка їх ефективності. 1. Сутність фінансових інвестицій. 2. Характеристика основних видів інвестиційних цінних паперів. 3. Ринок цінних паперів як складова фінансового ринку та його регулювання. 4. Методи оцінки доцільності фінансових інвестицій.	6	11
4	Тема: Інноваційна та інтелектуальна форми інвестицій. 1. Наукомістка продукція як об'єкт інноваційних інвестицій. 2. Методичне забезпечення оцінки вартості результатів інноваційної діяльності. 3. Специфіка освоєння інвестицій у сфері науки і технологій.	6	10
5	Тема: Інвестиційна діяльність в ринкових умовах. 1. Інвестиційна діяльність та характер реалізації інвестиційного процесу в умовах ринку. 2. Організаційні та економічні механізми управління інвестиційною діяльністю. 3. Інвестиційні ризики та основні методи їх дослідження. 4. Методичні засади оцінки доцільності інвестицій.	6	11
6	Тема: Суб'єкти інвестиційної діяльності. 1. Суб'єкти та учасники інвестиційної діяльності. 2. Вплив фінансово-кредитної системи на інвестиційний процес. 3. Роль держави у стимулюванні інвестиційної діяльності.	6	10
7	Тема: Інвестиційні ресурси в інвестиційній діяльності. 1. Інвестиційні ресурси та їх специфіка. 2. Основні джерела фінансування інвестиційної діяльності.	6	10
8	Тема: Інвестиційний ринок, стратегія його формування. 1. Механізм функціонування інвестиційного ринку. 2. Структура інвестиційного ринку. 3. Організаційні та економічні механізми управління інвестиційною діяльністю.	6	10
9	Тема: Інвестиційний проект та оцінка його ефективності. 1. Поняття та основні ознаки інвестиційного проекту. 2. Класифікація інвестиційних проектів. 3. Методичні засади оцінки доцільності інвестицій.	6	11
10	Тема: Іноземні інвестиції в економіку України. 1. Способи та форми залучення іноземного капіталу. 2. Інвестиційний клімат та фактори, що на нього впливають. 3. Формування державної політики залучення іноземних інвестицій.	6	10
Всього годин		60	104

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- практичні методи (практичні роботи);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);

- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- презентація результатів виконаних завдань;
- розв'язування практичних ситуацій;
- підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критеріями оцінювання є:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладання матеріалу, використання літературних джерел, законодавчих актів, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати під час навчальних занять за кожную тему (опитування, тестування, розв'язання задач), виконання завдань для самостійної роботи – 6 балів. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за кожную тему. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 24; 2 модуль – 36 (разом – 60 балів).

Загальна (максимальна) кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (екзамену).

Проведення підсумкового контролю здійснюється у формі екзамену і в терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзаменаційний білет містить два теоретичних питання з дисципліни, 5 тестових завдань і одне практичне завдання з пройденого матеріалу. У 40 балів, що можливо отримати на екзамені входить: 2 теоретичних питання (по 10 балів відповідно), 5 тестів по 2 бали (сумарно 10) та практичне завдання (10 балів). У випадку не повної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню. Практичне завдання оцінюється таким чином: 10 балів – за повністю вирішене практичне завдання; 8 – за правильно вказані формули та методика розрахунку, однак неправильне розв'язання; 5 – за правильно вказані формули чи методика розрахунку, однак не має числового розв'язку; 3 – за

правильний хід обчислення чи вирішення завдання, однак не виконаний в повному обсязі. В іншому випадку практична ситуація оцінюється в 0 балів. У випадку отримання менше 50 балів за результатами поточного та підсумкового контролю, здобувач вищої освіти обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Якщо здобувач вищої освіти набрав менше 35 балів, він не допускається до складання екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Максимальна оцінка знань здобувача під час навчальних занять за кожну тему наведена в таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література – основна.

1. Барна М.Ю., Руцишин Н.М. Методико-прикладні засади управління інвестиційно-інноваційним забезпеченням цифрової трансформації економіки України: монографія. Львів : Видавництво АТБ «ННБК», 2022. 380 с.

2. Беленький П.Ю., Шевченко-Марсель В.І., Другов О.О. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону. Львів, Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2012. 129 с.

3. Борщ Л.М., Герасимова С.В. Інвестування: теорія та практика : навч. посібник. К.: Знання. 2007. 685 с.

4. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 400 с.

8. Гуткевич С.О. Інвестиційна пріоритетність галузей економіки: монографія. Харків: Діса Плюс, 2021. 208 с

9. Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. Інвестування : навчальний посібник. К., 2001. 363 с.

10. Денисенко М., Федоренко В., Воронкова Т. Інвестування. К.: Алерта, 2012. 272 с.

11. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування : навч. посіб. К. : Каравела, 2007. 424 с.

12. Колосюк А.М. Інвестування: методичні рекомендації. Луцьк: ПП «Поліграфія», 2020. 48 с.

13. Крупка М.І., Ванькович Д.В., Демчишак Н.Б. та ін. Інвестування: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 454 с.

14. Лактіонова О. А. Навчальний посібник з дисципліни «Інвестування». Вінниця, 2019. 256 с.
15. Луців Б.Л., Кравчук І.С., Сас Б.Б. Інвестування: підручник. Тернопіль.: Економічна думка, 2014. 544 с.
16. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підруч. К.: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
17. Майорова Т.В., Дибя М.І., Онишко С.В. Активізація інвестиційного процесу в Україні. К.: КНЕУ, 2012. С. 356.
18. Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 396 с.
19. Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. Львів : ЛьвДУВ, 2019. 276 с.
20. Новіков В. М., Карягін Ю. О., Гвелесіані А. Г. Динаміка, структура та проблеми інвестування в соціальну інфраструктуру : монографія. Київ: Ін-т демографії та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України; Варшава, 2021. 98 с.
21. Саїнчук Н.В., Семенюк В.О., Биндю В.А. Інвестування. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. 208 с.
22. Фесенко О.М. Адміністративно-правовий захист інвестицій в Україні: монографія. Одеса: Гельветика, 2020. 579 с.
23. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Державне управління інвестиційною діяльністю: навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 429 с.

8. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Антимонопольний комітет України – <http://www.amc.gov.ua>
2. Державна податкова служба України - www.sfs.gov.ua
3. Державна служба фінансового моніторингу України - www.sdfm.gov.ua
4. Державна статистична служба України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України - www.ukrproject.gov.ua
6. Кабінет Міністрів України – [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua)
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України – <http://www.me.gov.ua>
8. Міністерство закордонних справ України – <http://www.mfa.gov.ua>
9. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
10. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua
11. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
12. Пенсійний фонд України – <http://www.pfu.gov.ua/>
13. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Азіатський банк розвитку — <http://www.adb.org/>
2. Банк міжнародних розрахунків — <http://www.bis.org/>
3. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
4. Всесвітня торговельна організація (ВТО) — <http://www.wto.org/>
5. Департамент статистики Організації Об'єднаних Націй — <http://unstats.un.org/>
6. Європейський банк реконструкції і розвитку — <http://www.ebrd.com/>
7. Європейський інвестиційний банк — <http://www.eib.org/>
8. Європейський центральний банк — <http://www.ecb.int/>
9. Міжамериканський банк розвитку — <http://www.iadb.org/>
10. Міждержавний статистичний комітет Співдружності Незалежних Держав — <http://www.cisstat.com/>
11. Міжнародна асоціація зі статистики (IAOS) — <http://isi.cbs.nl/>
12. Міжнародна фінансова корпорація — <http://www.ifc.org/>

13. Міжнародний валютний фонд — <http://www.imf.org/>
14. Міжнародний інститут статистики (ISI) — <http://isi.cbs.nl/>
15. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
16. Світовий банк — <http://www.worldbank.org/>
17. Статистичний офіс Європейської співдружності — <http://europa.eu.int/>
18. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова — www.ucerps.org
19. Центральний Європейський банк — <http://www.ecb.int/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет — www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій — www.igls.com.ua
3. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій — www.ier.kiev.ua
4. Інститут світової економіки і міжнародних відносин — www.iweir.org.ua
5. Інформаційний сервер про Україну — www.uazone.net □
6. Консорціум економічних досліджень — www.eurasia.org/eerc/kyiv/EERC
7. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О.Разумкова — www.ucerps.org
8. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека — www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського — www.nbuv.gov.ua